ABOKIN FIRA

Wanda ya Qunshi Labarai Masu Nishaxantarwa Tare da Faxakarwa

Na

Muhammad Mansur Ibrahim Sokoto

Baban Ramla

Qumshiya

Bismillahir Rahmanir Rahim

Tsokaci

Rai dangin goro ne; ruwa ake ba shi. Idan rayuwa ta yi nauyi xan Adam yana buqatar hutu. Idan wahala ta yi yawa ana buqatar sauqi. Wannan littafi an yi shi ne don ya zama **“Abokin Fira”** ga Maigida da iyalinsa a matsayin taxi da nishaxi da ake yi kafin shiga bacci. Haka kuma ana son ya taimaki matafiyi wanda yake zaune a cikin qosawa yana jiran isowar mota ko saukar jirgin sama, ko zuwan wani baqo, ko kiran likita. Ko kuma yake zaune a cikin mota direba yana

keta daji da shi, ko a cikin jirgin sama yana keta sararin samaniya, ko dai wani yanayi makamancin haka.

Littafin yana dacewa a karanta shi ga yara a ranaikun hutu domin su samu nishaxi. Idan dama ta samu aka karanta shi a gidan Rediyo ko Talabijin zai yi armashi sosai da ba da wartsakewa ga masu ji da saurare.

A cikin sa akwai labarai masu qayatarwa, hikayoyi masu ban dariya, qisshoshi masu faranta zuciya, da wasu masu xauke da ban haushi da takaici, da kuma wasu masu ban tausayi da za su iya sa mai raunin zuciya ya yi kuka. Tare da haka, a cikin kowace qissa mun fitar da darasi ko kuma darussan rayuwa da ke ciki.

Wannan littafi shi yake kammala littafin da muka fara fitarwa mai suna **Duniya Makaranta**. Ko kuma mu ce, wannan shi ne **Duniya Makaranta** a cikin qissoshi.

A yi karatu lafiya.

Gabatarwa

“Nuni Cikin Nishaxi”. Shi ne taken littafin Yaya Hassana wanda ya kasance **“Abokin Fira”** da nake jin daxin karatun sa a lokacin da nike matashi, kuma xan makaranta a Kwalejin Kimiyya da qere-qere a tsakanin 1980-1985. Ba zan manta ba an qaddamar da littafin a wurin bukin kamun kifi na Argungu wanda ake yi shekara shekara a wancan lokaci, a zamanin Gwamnatin Shugaban qasa Shehu Shagari. A daidai lokacin ne kuma na

karanta wani littafi na hikayoyi irin waxannan masu ban sha'awa wanda fitaccen xan gwagwarmayar 'yancin nan Alhaji Aminu Kano ya wallafa mai suna "**Hikayoyin Kaifafa Zukata".** Daman kuma ina biye da shi a jawabansa na Kamfe ina shan daxin hikimomi da hikayoyin da yake kawowa. Kamar yadda nake bin waqoqin mabiyan jam'iyyarsa ta PRP irin su Awwal Qofar Na-isa, ina jin daxin hikimomi da fasahar zance da ke cikin su.

A shekarar 1987 na ci karo da wani littafi na fitaccen Malamin Hadisin nan Ibnul Jauzi mai suna **Hikayoyin Wawaye da Rafkanannu *(Akhbar Al-Hamqa wa Al-Mugaffalin)*** wanda na same shi a *Dar As-Sudaniyya lil-Kutub* a lokacin da nike xalibta a qasar Sudan. Tun da na zama xalibi a Jami'ar Madina a shekarar 1990 na sanya littafan hikayoyi a cikin Manhajar karatuna na musamman. Na tabbata duk wanda muka zauna da shi muna xalibta a wancan lokaci ba zai yi mamakin ganin na wallafa wannan littafi na hikayoyi ba saboda a kullum muka zauna nikan hikaito masu labarai masu nishaxantarwa, har ya kasance ina da maruwaita masu ba da labarin hikayoyina daga cikin su.

Wani muhimmin littafi da na yi abota da shi a wannan fage harwayau, shi ne **Tarihin Fitattun Mutane *(Siyar A'alam An-Nubala)*** na babban malamin tarihin nan kuma gogaggen Malamin Hadisi Shamsuddin Az-Zahabi mai mujalladi ashirin da uku. Na karance littafin dukkansa a shekara xaya kuma a cikin 'yan lokutan hutawa da muke samu a tsakanin fitar wani malami da shigowar wani a cikin aji. Na fitar da hikayoyi masu daxi da suke xauke da darussa na ilimi tare da sauran fa'idojin da littafin

ya qunsa a lokacin, amma ban samu buga shi ba sai a shekarar 2013, shekaru ashirin da xaya kenan bayan wallafar sa.[1]

A duk karance karancena da nake gabatarwa daga bisani, sawa'un karatun Tafsiri ko Hadisi ko Tauhidi ko ma huxubar jum'ah, da gangan nikan shigar da hikayoyi masu sa nishaxi da bayar da darasi, ganin cewa, Alqur'ani shi kansa a cike yake da labaran mutanen farko, na kirki a cikin su da matsiyata, don mu xauki wa'azi a cikin su. Haka ma a taskar Hadisai za mu ga Manzon Allah *Sallallahu Alaihi wa Sallam* ya qissanta ma Sahabbansa hikayoyi da yawa masu xauke da manufofin karantarwa. Waxannan hikayoyin da na kawo na cikin waxanda nake amfani da su a karantarwata kuma na ga tasirinsu da amfaninsu.

Babu shakka, fitowar juzu'in farko na littafina **DUNIYA MAKARANTA** wanda yake taqaita darussan rayuwarmu ta yau da kullum a cikin hikimomi da gajejjerun maganganu, da irin karvuwar da littafin ya samu daga masu karatu ne suka ba ni qwarin guiwar fitar da waxannan hikayoyi tare da darussan da suka qunsa, don su kammala wancan littafin.

A gani na, yaranmu da Mata da Matasa duk suna da buqatar wannan salo na karantarwa da tarbiyya a cikin raha da nishaxi kamar tafarkin da kakanninmu a nan qasar Hausa suka bi. Wataqila ma wannan zai xauke hankalinsu daga littafan soyayya da aka gina su kawai a kan zaburar da zukata da motsa sha'awa tare da kwaikwayon wasu al'adu da suke baqi a gare mu, ba tare da yin la'akari da namu al'adu da aqidunmu na addinin Musulunci

---

1 Na ba shi suna ***Anis Al-Fudhala' Min Siyar A'lam An-Nubala.*** Kalmar **"Anis"** a larabce ita ce take nufin "Abokin Fira" wadda na ara na sake raxa ma wannan littafin. An buga shi a Maxaba'ar Maktabatul Imam Al-Bukhari da ke birnin Alqahira na qasar Masar, a shekarar 1435H/2014M.

ba. Allah ya jiqan Alhaji Abubakar Imam wanda littafansa suka kasance makaranta ta koyar da ilmi da tarbiyya tare da nashaxi da wartsakewa a cikin sigar labarai.

Wannan ita ce manufata. Idan na yi daidai, Allah nike roqo ya ba ni lada biyu; ladar manufa da ladar dacewa. Idan kuma hakan kuskure ne, sai masu karatu su yafe ni. A wurin Allah kam lallai zan samu lada xaya. Ita ce, ta niyyar gyara da samar da maslaha da na yi in sha Allahu.

Ban xora ma kaina alhakin biyar daddagin sahihancin duk labaran da na kawo a wannan littafi ba irin yadda na yi a littafaina na Tarihin Musulunci kamar su **Alkaki da Ruwan Zuma** da **Qaddara ta Riga Fata** saboda tun farko hikaya ba a gina ta a kan wannan ba. Babu shakka wasu ana da tabbacin faruwar su. Wasu kuma kawai maqasudi shi ne darussan da suka qumsha.

Ina godiya ga Allah da ya sawwaqe wannan aiki. Sannan ina miqa godiya ga Shaihin Malami Farfesa Haruna Birniwa da kuma babban aminina kuma yayana Dr. Sani Yusuf Birnin Tudu dukkan su masana harshen Hausa, waxanda kuma sun karanta shi kafin ya isa wurin xab’i. Na gode qwarai da shawarwarinsu.

Mai karatu Bismillah.

Baban Ramla

1 ga Jimada Akhir 1437H

(11 ga Maris 2016M)

1. Mu Sha Dariya

Wani mutum ne mai gemu ya xauko jariri. Jaririn yana ta kuka. Sai wani mai askakken gemu ya karve shi, sai ya yi shiru. Sai ya zolayi mai gemu, ya ce, ku masu gemu ban tsoro gare ku har ga qananan yara. Mai gemu ya ba shi amsa; ai yaron ya yi shiru ne domin ka yi kama da mamarsa!

Darasi: Kada ka yi izgili da halittar Allah. Kuma kada ka raina Sunna. Kafin ka faxi magana ka yi tunanin irin amsar da za a ba ka.

2. Gamon Katar: Varawo ya Zama Sarki

Wani varawo ne aka yi mashiririci mai suna Katar. Watarana ya shiga Masallaci don ya yi sata a tsakiyar dare. Da shigar sa sai ya ji motsin mutane kusa da Masallacin. Da ya ji sun matso kusa sai ya kabbarta Sallah. Ana haka sai ya ji an buxe Masallaci an shigo. Sai ya yanke shawarar tsawaita Sallah saboda jin tsoro. Su kuma kawai sai suka share wuri suka zauna suna jiran sa. A tsorace ya sallama ya waiga don ya ga ko su wane ne. Ko da ya juya sai ya ga Sarki da tawagarsa. Kafin ya ce komai sai Sarki ya miqa masa hannu suka gaisa, bai san abinda ke faruwa ba. Aka je da shi fada aka kyautata masa har gari ya waye sannan aka yi yekuwa. Jama'a suka taru sannan sai Sarki ya yi jawabi. Ya ce, tun da daxewa ina son in aurar da babbar 'yata. Kuma na rasa wanda zan aura ma ita domin ina neman na kirki mai jin tsoron Allah. Amma Liman ya ba ni shawara kuma na yi aiki da ita. Na samu wannan saurayi a tsakiyar dare shi kaxai cikin Masallaci yana sallah a lokacin da duk ire-irensa suna gida suna bacci. Don haka na aura masa da 'yata kuma na yanka masa wani babban gari daga cikin masarautata.

A nan ne fa gogan naka ya sunkuyar da kansa yana kuka, yana faxi a zuciyarsa, wannan fa sallar qarya ce na yi Allah ya ba ni wannan alheri. To, ina ga na yi sallar gaskiya! Ya Allah daga yau na daina duk wani aikin assha, kuma zan riqa sallar dare har iya tsawon rayuwata. To, kun ji labarin "Katar" da ake cewa: Allah ya yi muna gamon Katar.

Darussa:

- A rana xaya Allah kan yi bature. Duk halin da ka ga mutum a cikin sa kada ka yanke masa qauna. Idan yana da rabo watarana Allah zai shirya shi.
- Kada ka ruxu kawai da zahirin mutum. Da yawa akwai rina a qarqashin kaba ba ka sani ba.

3. Allah ya La'ani Shaixan

Wani mutum ne aka yi a wani gari. Kullum abokansa sai su la'ani Shaixan, shi kuma yana kushe su. Yana cewa, me ya yi maku? Wanda ba ku tava ganin sa ba balle ku ce ya cuce ku! Ana haka watarana sai ya yi mafarki. Ya yi mafarkin ya haxu da Shaixan a wata unguwa. Shaixan ya gode masa bisa kariyar da yake ba shi. Ya kuma taya masa cewa, ya zo ya rakashi zuwa wani gari ta cikin sararin samaniya. Shexan kuwa ya goya shi suka shilla zuwa sama. Can suna cikin tafiya sai ya ji fitsari yana damun sa. Sai ya roqi Shaixan ya xan saurara ya sauka ya yi fitsari. Shaixan ya ce, haba! Kai ba abokina ne ba? Mene ne matsala don ka yi fitsarinka a kan bayana? Sai ya ce, ai ba zai yiwu ba. Shaixan ya lallashe shi har ya amince ya kwarara fitsarinsa. Yana gamawa sai ya farka, ya tarar duk ya jiqe shimfixarsa da fitsari. Buxa bakinsa sai ya ce,"Allah dai ya la'ani Shaixan".

Darasi: Shaixan maqiyinmu ne bayyananne.

4. Sanin Gaskiyar Mutum Sai Allah

A wata Makaranta ne aka sace Alqalamin wata xaliba. Sai ta kai qara a wurin Malaminsu. Malam ya hana kowa fita daga cikin aji har sai an caje jakar kowa an gano wadda ta xauki wannan Alqalami. Da aka zo kan wata yarinya sai ta qi bari a buxa Jakarta. Aka yi juyin duniya ta ce ita ba za ta bari a yi cajin Jakarta ba. Da aka matsa mata sai kawai ta fara kuka. 'Yan ajin duka sun xauka ita ta yi satar nan. Saboda haka aka ce aje ofishin shugaban Makaranta. Da suka zo Hedimasta ya tambaye ta, me ya sa kika yi sata? Sai ta ce, idan kowa ya fita zan gaya maka. Hedimasta ya yi umurni kowa ya fita aka bar su su biyu a cikin ofis. Ko da suka fita sai ta buxe ma sa Jakarta. Babu abin da ke ciki sai gutsattsarin biredi da guntayen biskit da 'yan Makaranta suka ci suka zubar. Hedimasta ya ce, me nake gani a nan? Ta ce, wallahi wannan abin da nake tsinta kenan a kullum idan na je gida mu ci ni da mahaifiyata da qannena. Domin Mahaifinmu ya rasu ba mu da kowa sai Allah! Shi ne na ji kunyar a buxa wannan jakar a cikin aji abokaina su yi mani dariya.

Darasi: Ba kowa ne yake iya bayyana uzurinsa ba. Ka kyautata ma mutane zato. Sanin gaskiyar mutum sai Allah.

5. Rabo Min Indillahi

Wata baiwar Allah ce ta nemi kuxi don yin lalurar biki daga wurin mijinta. Ta ce masa, Maigida, ina da buqatar kuxi don zuwa bikin qanwata idan Allah ya ba ka. Buxar bakinsa sai ya ce, ki je ki, ke ma Allah ya ba ki mana!

A cikin jin zafin maganar mijinta ta fita ta goya xan qaramin yaronta ta nufi hanyar garinsu inda ake biki. A cikin dajin da ke

tsakanin garin mijinta da garin iyayenta sai ta ji kukan Zaki wanda ya ta da ma ta hankali matuqa. Sai ta samu wani wuri mai sarqaqiyar bishiyoyi ta vuya a cikin sa.

Ana haka sai ‘yan fashi suka biyo xauke da kuxaxen da suka karva daga hannun mutane, suka zo kusa da wurin da take vuya suka shimfixa wani babban zani suka zuba kuxin suna shirin rabawa a tsakanin su.Wannan Mata ba ta san da su ba, kuma ba ta ji xuriyarsu ba. Ba ta kuma san sadda ta kwance yaron da yake goye gare ta ba saboda tsoro da firgici da take ciki. Shi kuma yaron da ya ji an kwance shi daga zanen goyo sai ya rarrafa ya zo ta bayan Sarkin varayi ya dafa kafaxarsa, ya ce, Baba! Da waiwayawar sa ya ga xan qaramin Yaro ya dafa kafaxarsa a cikin dokar daji sai ya xauka yaron xan aljannu ne. Nan take ya qwala ihu! Shi da ‘yan tawagarsa duk suka ce, qafa me na ci ban ba ki ba!

A lokacin da wannan Mata ta ji ihun su da qarar sheqawar su sai ta lura yaronta ba shi a tare da ita. Ko da ta sheqo sai ta gan shi a tsakiyar kuxin varayi yana wasa abin sa. Ta duba gabas da yamma ba ta ga kowa ba, sai ta xauki kuxin da yaron gaba xaya ta goya a bayan ta, ta nufi hanyar gidan mijinta cikin hanzari babu saurarawa. Da ta iso gida sai ta sauke yaronta, ta nemo qatuwar Kwalla ta zube kuxin nan. Da Maigida ya shigo sai ta kira shi ta nuna masa. A cikin ta’ajjubi ya ce mata, wa ya ba ki wannan? Sai ta ce, wa ka ce in je ya ba ni?!

Darasi: Ka iya bakinka. Kuma ka sani ba abinda Allah bai iyawa.

6. Takalmin Buba Xanbauri

A wani gari da ke gavar teku mai suna Tarabulus aka yi wani mashahurin attajiri, xan kasuwa, marowaci, da ake kira Alhaji

Buba Xanbauri. Yana da wasu tsofaffin takalma da ya kasa canjawa saboda matsolancinsa. Saboda yawan faci da ya yi ta yi masu, takalman sun yi nauyi sosai. Sun kerkece ta ko ina, amma ba ya iya rabuwa da su, don kada idan ya cire su ya ba wani. Duk garinsu kowa ya san da waxannan takalman nasa har akan buga misali da su.

Watarana Alhaji Xanbauri ya yanke shawarar rabuwa da takalman nan nasa don ya huta da tsegumin mutane. Xanbauri ya xauki takalminsa ya ajiye shi a wani makewayi inda mutane ke zuwa don biyan buqatarsu. Ya ce, wataqila a samu wani mabuqaci da zai xauka. An yi daidai wani xan Sarki ya shiga wurin ko da ya fito varawo ya xauke takalminsa. Da Askarawa suka ga takalmin Xanbauri sai suka je suka kama shi suka tuhumce shi da xaukar takalmin xan Sarki, suka yi masa matsiyacin duka sannan suka kai shi ga Alqali aka sa ya biya kuxin takalmin da aka sace, kuma aka xaure shi. Daga bisani aka sake shi kuma aka ba shi takalminsa.

Sai ya je ya jefa su a cikin Juji. A kan hanyarsa ta dawowa gida ya shiga kasuwa ya sawo wasu irin manyan kwalaben qarau da turaren Almiski a cikin su, da nufin idan ya dawo gida ya aika da su qasar waje don a sayar ya samu gagarumar riba. Da ya zo gida ya shanya manyan kwalaben nan a tsakar gida sai ya ji ana sallama. Kafin ya amsa sai ya ji an qyaro masa takalminsa ana cewa, ga takalmanka nan varawo ya sace, na tsinto maka su. Qyararas! Takalman sun faxa kan kwalaben turare duk sun kashe su. Ya ruga da gudu bai ga kowa ba. Ashe wani bawan Allah ne ya san shi kuma ya yi haka da kyakkyawar niyya don ya yi amanna Xanbauri ba zai iya yar da takalminsa ba. Kuma tun da ya jefa masa su ya tafiyar sa.

Alhaji Xanbauri ya ji duk ya tsani takalmin nan sai ya jefa shi a wata magudanar ruwa kusa da gidansa, yana ganin ya huta ba wanda zai sake ganin takalmin. Bayan 'yan kwanaki kaxan sai magudanan ruwa na gari duk suka toshe. Aka zo da ma'aikatan shara suka tone magudanai, sai suka tsinci takalmin Alhaji Xanbauri. Nan take aka kai qarar sa ga Alqali, ya sa aka yi masa bulala gami da tara, da zaman fursuna na wata xaya. Bayan ya qare zaman fursuna sannan aka hannunta masa takalminsa.

Alhaji ya shiga damuwa matuqa. Ya zauna ya yi tunani sai ya je ya jefa takalmin nasa a teku. Bayan ya wuce wani mai kamun kifi ya zo da homarsa. Garin kama kifi sai ya farauto takalmin Alhaji. A ransa sai yace, lallai waxannan takalman sato su aka yi. Bari in maida ma sa da shi na san zai ji daxi sosai. Da aka kawo masa shi. Sai ya xora shi a kan Katanga don ya sha iska kafin ya yanke shawarar yadda zai yi da shi. Sai wata Mage ta zo ta gan shi kamar nama ta sharva ta ruga aguje tana tsallaka gidajen mutane. Ko da ta yar da shi sai ya faxa kan wata mata mai ciki, ta firgita ta suma har ta yi varin cikin nata. Maigidanta ya xauki takalmin nan ya nufi kotu wurin Alqali. Aka kira Alhaji ya yi rantsuwa bai san yadda aka yi ba, amma kuma shaidu sun tabbatar takalminsa ne. Don haka, alqali ya yi masa tara, sannan ya sa shi biyan diyya, ya mayar masa da takalminsa.

Kashegari sai Xanbauri ya fita bayan gari da nufin ya yi gina ya rufe takalmin nan ya huta. Da ya tafi bayan gari bai sani ba an yi kisan kai, kuma an tarar da wata jakar kuxin wanda aka kashe an rufe ta cikin qasa daidai wurin da aka yi kisan. Don haka sai Askarawa suka lave suna jiran wanda zai zo ya tona don ya xauki kuxin su kama shi, tun da sun san shi ne ya yi wannan ta'addanci. Da ya zo sai ya ajiye takalminsa, ya sa fartanya yana

gina. Sai suka yo wuf! Suka ce, da wa Allah ya haxa su ba da shi ba. Xanbauri ya sha xan karen duka kuma ya kasa kare kansa. Daga qarshe aka kai shi wurin Alqali ya xaure shi tare da biyan tara mai nauyi wadda ta kusa ta tsiyata arzikinsa.

Da Alhaji ya ga duk dabaru sun qure masa, sai ya bari sai da dare ya raba ya fito ta jikin gidansa yana gina don ya rufe takalmin nan, sai maqwauta suka ji qarar fartanya suka fito suka kama shi sai ya ce, shi fa yana gina ne don ya rufe takalminsa. Ba su yarda ba. Suka ce daman jiya an kama shi da satar takalman xan Sarki don haka suka kira Folisawa suka kama shi. Kuma qarshen labarin dai ba ya da daxi.

Daga qarshe Alhaji Xanbauri ya tafi da kansa wurin Alqali ya kai qarar takalminsa. Ya ce ma Alqali don Allah ka rubuta takardar barranta tsakani na da wannan la'anannen takalmi. Ya azabtar da ni, ya halaka mani dukiya, kuma ya zubar min da mutunci. Daga yau ba ni ba shi, kuma duk abinda ya janyo babu ruwana.

Darasi:

- Rowa sanadin tsiya ce
- Wanda bai ji bari ba ya ji hoho!
- Wanda ya taka sawun varawo shi ma varawo ne

7. Bayan Wuya Sai Daxi

A babban birnin Bagadaza ne, kuma a shekara ta 508 wata irin fatara da halin qunci suka kama wani bawan Allah ana ce da shi Ahmad Ibnu Miskin. Ya ba da labarin cewa, a wannan shekara sai da ya sanya gidansa da yake cikin sa tare da iyalinsa a kasuwa don neman samun sa'ida.

Ana haka watarana ya fita daga gidansa ko karin kumallo bai samu yi ba domin ba a tashi da komai ba, ban da ruwan sha a

gidan. Da ya haxu da wani abokinsa sai ya koka masa irin halin da yake ciki. Aka yi sa'a ya xauko fallen gurasa guda biyu an shimfixa Zuma da Madara a tsakanin su ya miqa masa, ya ce, ka je ka karya kumallo da wannan. Gogan naka sai ya ga ba zai iya cin wannan kayan daxi alhali ga 'ya'yansa can suna jan ciki saboda yunwa ba. Don haka sai ya juya zuwa gida yana cike da murna.

Bai yi nisa ba sai ga wata baiwar Allah xauke da yaro ta tsayar da shi. Ta ce masa, ya kai wannan bawan Allah, ka dubi Allah ka taimake ni. Wallahi ba ni da kowa a duniya sai Allah. Mijina ya rasu, kuma wannan yaron da ka gan shi maraya ne, yana jin yunwa. Ahmad ya xaga kai ya kalle ta sai ya ga idanun yaron ba abin da suke kallo sai gurasarsa. Sai da ya yi niyyar ya sadaukar ya ba ta gurasar nan sai kuma ya tuna nasa 'ya'ya. Ya rinqa batun zucci, ya qulla wannan sai kuma ya warware. Kamar daga sama sai ya ji zuciyarsa na cewa, ka ba ta, Allah zai saka maka. Da ya miqa mata gurasar sai ta fashe da kuka saboda murna da jin daxi. Shi kuma ya juya damuwa ta lulluve shi ta ko ina.

A kan hanyarsa kuma sai ya gamu da wani mutum xan unguwarsu sai yake ce masa, kana ina ne tun xazu ga baqi can qofar gidanka suna neman ka? Ni?! Ahmad ya faxa cikin tashin hankali. Ya ce, eh. Ga wasu mutane can daga birnin Dimashqa suna neman ka. A nan fa Ahmad ya sake shiga wani tashin hankali. Domin kuwa da me zai tarbi waxannan baqi shi da yake ko Garin Kwaki bai aje a gida ba! Ya yi ta saqe saqe a cikin zuciyarsa, kamar ba zai je gidan ba. Amma ya daure ya isa. Da ya zo ya tarar da wani dattijo kamili a qofar gidansa tare da wasu matasa sun jawo masa jerin raquma iyakar ganin ka.

Da suka gaisa, dattijon ya tambaye shi labarin mahaifinsa Al-Miskin, sai ya ce ai ya cika tun sama da shekaru talatin. Dattijo ya jajanta masa sannan ya faxa masa dangantakar da take tsakanin su. Ya ce, ai ni babban amininsa ne. na san ka tun kana yaro qarami sosai. Sannan ya labarta masa yadda ya karvi rancen kuxi daga hannun mahaifin nasa amma da sharaxin zai yi kasuwanci su raba riba. Ya ce, a cikin ikon Allah sai kuxin duk suka salwanta. Jin kunyar mahaifinka ya sa na bar garin nan zuwa birnin Dimashqa. Kuma tun da na tafi Allah ya yi mani buxi na samu arziki da wadata daidai gwargwado. Ya ce, tun a lokacin na ware masa kuxinsa na sa ake juya su. Duk abin da ka gani a nan raqumansa ne kuma ma ga sauran canji a hannuna. Ya kawo wasu maqudan kuxi ya hannunta masa. Da aka wayi gari ya juya ya kama hanyar komawa gida ko tukuici bai karva ba.

Ibnu Miskin ya ci gaba da ba da labarin cewa, ya xauki duk wani mataki na godiyar Allah bisa wannan ni'ima. Da farko dai ya nemi wanda ya ba shi gurasar nan ya saka masa. Sannan ya nemo wannan baiwar Allah ita da marayanta ya kyautata masu. Kai, duk da wanda ya ba shi labarin zuwan baqin nan sai da ya yi masa kyauta mai mantar da talauci. Sannan ya ci gaba da kasuwanci yana juya kuxinsa kuma yana yawan alheri. Har ta kai ma duk wani aikin taimako ba ya da wata madogara in ba shi ba.

Ana cikin haka ne sai Shaixan ya so ya samu sa'ar sa. Ya fara nuna masa cewa, ai ladarsa ta yi yawa a yanzu. Watakila ma takardun aikinsa sun cika da lada ba sauran wurin da ya rage da za a ci gaba da rubutawa. Da Allah ya so shi da rahama sai watarana ya kwanta ya yi mafarki. Aka nuna masa an yi tashin Alqiyama. Sai ya ga ana ta auna ayyukan mutane, kowa yana xauko nasa yana kawowa ana auna masa. Da aka zo kan sa sai

aka ce ya fara xora zunubinsa a kan sikeli, sannan aka ce ya xora ladarsa. Da farko ladarsa ta rinjayi zunubinsa. Amma sai wani Mala'ika ya zo yana qara binciken kayan ladarsa. Ya riqa fitar da wasu ababe baqi qirin kamar 'yan qananan duwatsu masu xan karen nauyi yana cewa, ban da wannan, a cire shi, Riya ce. Har sai da ladarsa ta koma kamar auduga ba nauyi, kamar iska zai xauke ta. Don haka vangaren zunubi ya rinjaya. Sai ya fashe da kuka. Can sai ga wani Mala'ika ya zo yana cewa, a saurara! Wannan bawan Allah yana da wani aikin alheri da Allah ya ba mu ajiyar sa. Sai ya fito da gurasa guda biyu ya xora masa a kan aikinsa. Nan take sai sikelin ya danqara ya yi qasa amma bai iya rinjayar zunubin ba. Sai wani kuma ya taso ya ce, akwai abu xaya da ya rage masa wanda ba a zo da shi ba, ku dakata in xauko. Sai ya zo da wata 'yar qaramar kwalba ya fito da ita ya riqa xiga ruwan da ke ciki a kan kayan lada. Ya ce, wannan hawayen matar nan ne na farin ciki da ka sanya ta. Yana cikin xigawa sai sikelinsa na dama ya rinjaya. Mala'iku suka ce, *Ma sha Allah!* Yanzu kam ya tsira. A nan ne ya zabura ya farka daga barci.

Darussa:

- Kada ka tava yanke qauna daga rahamar Allah. Bayan wuya sai daxi.
- Idan ka samu ni'ima ka fara tuna iyalanka.
- Har abada na-Allah ba su qarewa
- Ka riqe Amana sai Allah ya taimake ka.
- Wanda ya taimaki wani Allah zai taimake shi.
- Idan ka ci bashi da nufin biya Allah zai biya maka.
- Idan Allah ya yi maka ni'ima ka gode masa.
- Ka yi alheri. Ko ba ka ci moriyarsa ba 'ya'yanka za su ci a bayanka.

- Komai za ka yi ka yi don Allah. Amma fa kada ka ruxu da yawan aikinka.
- Qaramin aiki da kyakkyawar niyya ya fi babban aiki da aka yi shi bisa riya.
- Hattara da tarkon Shaixan.
- Idan Allah ya so ka, ko a mafarki sai ya yi maka ishara.
- Nuni ya ishi mai hankali.
- Sadakar abinci ta fi komai amfani ranar Alqiyama.

8. Labarin Mai Gurasa

Abu Musa Al-Ash’ari xaya ne daga cikin Sahabban Manzon Allah *Sallallahu Alihi wa Sallam.* A lokacin da ajali ya zo masa ya yi wasici ma ‘ya’yansa yana cewa, ku riqa tunawa da labarin “Mai Gurasa”. Sai suka ce masa, wane ne Mai Gurasa? Sai ya ba su wannan labari:

Wani malami ne daga cikin An-Nasara ya kevanta daga jama’a yana bautar Allah tsawon shekaru saba’in. Ana haka watarana ya shiga cikin gari sai ya haxu da wata karuwa ta ba shi sha’awa. Shaixan ya rinjaye shi ya auka mata, ya kuma ci gaba da yin savon Allah da ita har tsawon mako guda. Daga bisani kuma sai Allah ya sake jefa masa son ibada. Ya je ya nemi wasu bayin Allah abokan ibada su goma sha biyu ya shiga a cikin su. Da dare ya yi wani bawan Allah ya zo ya raba masu gurasa guda goma sha biyu kamar yadda ya saba. Banasare ya samu amma xaya daga cikin su bai samu ba. Sai ya sadaukar da tasa gurasar ya agaza ma wancan don kada ya kwana da yunwa. A cikin dare sai ciwon ciki ya kama shi. Bai sani ba ashe wannan daren shi ne ajalinsa. Da ya cika sai aka xauko ibadarsa ta shekara saba’in aka xora ta kan sikeli tare da lalatar da ya yi da karuwa ta kwana bakwai, sai lalatarsa ta rinjaya. Sannan sai aka xauko ladar sadakar gurasar da ya yi a darensa na qarshe a duniya alhalin yana da bukata. Sai ladar sadakar ta rinjaya. Da haka ya samu ya tsira ya shiga aljanna.

Darussa:

- Kada yawan ibadarka ya ruxe ka. Kai dai nemi cikawa da imani.
- Babu abin da yake kawo yardar Allah, ya nauyaya ma’auni kamar kyautata ma jama’a, musamman kuma sadakar abinci.
- Bayin Allah mutanen kirki ba su fi qarfin Shaixan ba, sai idan Allah ya taimake su.

9. ‘Yanci ya fi Kuxi

Wani Alhaji ne yake tare da iyalinsa. Kuma yana kiwon irin tsuntsun nan mai yawan surrutu wanda ake kira Aku. Aku a cikin Keji yake, amma kuma babu irin nau’in abubuwan jin daxi da Alhaji ba ya sayo masa. Ana haka watarana sai ya tashi tafiya qasar Indiya. Sai ya nemi kowane mutum daga cikin gidansa ya faxi abin da yake son ya sawo masa idan ya tashi dawowa. Suka zo kowa ya faxi irin tasa buqata. Har Alhaji zai tafi, sai ya ce af! Ai ga Aku nan bai faxi tasa buqatar ba. Aku ya ce, ni babu abin da nake son ka sawo mani. Amma ina da ‘yan uwa a can. Ina son idan ka haxu da su ka ce ina gaishe su. Kuma ka sanar da su halin da nake ciki, ina nan lafiya lau. Alhaji ya yi sallama ya tafi abin sa.

A cikin tafiyar tasa kuwa, cikin ikon Allah sai ya ga wani babban gandun daji babu abin da ke cikin sa sai tsuntsayen Aku. A nan ne ya tuna da wasicin Akunsa. Sai ya tsaya ya kalli wani daga cikin su, ya ce masa ina da saqo daga wani xan uwanka wanda ya ce a gaida ka. Aku ya ce, yana ina halan? Maigida ya ce, yana can gida a tare da iyalina. Ya ce, a wane hali yake ciki? Ya ce, lafiyar sa qalau, ba shi da damuwa kowace iri. Duk mutanen gidan kowa yana son sa. Kuma ma har mukan zauna mu yi fira da shi. Aku ya ce, halan sau nawa yake zuwa gidanku ne? Ya ce, ai a cikin gidan yake ba ya zuwa ko ina. Aku ya ce, ba ya zuwa ko ina kamar ya ya? Maigida ya ce, ai a cikin Keji muka ajiye shi. Sai Aku ya yi wata irin zabura, ya qwala ihu. Nan take ya faxi matacce. Alhaji ya damu matuqa da abin da idonsa ya gane masa. Ya haqiqance lallai wannan xan uwan Akun da ke gidansa ne, kuma ya gane cewa,

baqin cikin halin da xan uwansa ke ciki ne na rashin ‘yanci da ya samu labari ya zama ajalinsa.

Da Alhaji ya dawo gida ya raba ma kowa tsarabarsa. Aku ya yi masa sannu da zuwa, ya ce, ina fatar ka isar da saqona. Alhaji ya ce, lallai haqiqa na isar da saqonka amma kam sam ban ji daxi ba. Da na sani ma da ban isar da saqon naka ba. Aku ya ce me ya faru halan? Ya kwashe labarin gaba xaya ya faxa masa. Jin haka sai wannan Aku ya yi irin waccan qyallowar da xan uwansa ya yi, nan take ya faxi matacce. Alhaji ya ji ciwo matuqa kuma ya shiga damuwar rasa xan tsuntsunsa mai xebe masa kewa. Amma ya haqura ya xauke shi cikin baqin ciki shi da iyalansa suka kai shi a cikin wani juji suka zubar da shi. Juyawar Alhaji ke da wuya sai Aku ya miqe ya dagargaje ya gyara fukafukansa yana shirin tashi. Alhaji ya waiwayo ya ce, haba xan tsuntsuna! Mene ne haka kuma? Ashe ba mutuwa ce ka yi ba? Aku ya ce masa, a’a. Wannan sakamakon tsarabar da ka zo mani da ita kenan. Wancan tsuntsun ma da ka gani a qasar Indiya ba mutuwa ne ya yi ba, ya dai ba ka saqo ne ka isar mani yadda zan yi in samu ‘yancina. Yanzu kuma *Alhamdu lillahi* ka ga tafiyata. Na gode da duk alherin a kuka yi mani kai da iyalinka. Sai watarana. Ya tashi ya bar Alhaji da iyalinsa da salallami.

Darussa:

- Allah mai yawan hikimomi ne a cikin halittunsa
- Kada ka raina hankalin wani. Ko da a cikin dabbobi sai a samu wanda zai sai da ka.
- Babu wata ni’ima a duniya da ta kai ‘yanci. Duk jin daxin da babu ‘yanci a tare da shi ragagge ne.

10. Baki Mai Yanka Wuya

A wani gari da ake kira Naisabur aka yi wani qasurgumin varawo wanda ya yi suna wajen fashi da makami. Ya tare wata babbar hanya yana kashe mutane masu wucewa. An yi juyin duniya domin a kamo shi amma abin ya faskara. Watarana sai Sarki ya yanke shawarar yi masa afuwa har ma da ba shi muqami don ya zo ya yi saranda a zauna lafiya. Sarki ya sa aka yi shela cewa, ya ba da aminci ga wannan xan fashi idan ya kawo kansa. Hakan kuwa aka yi. Xan fashi ya ajiye makaminsa ya koma cikin muqarraban Sarki.

Watarana suna zaune ana cin abinci ana fira sai aka kawo naman gasasshen tsuntsu, sai xan fashin nan ya sa hannunsa ya xauki naman tsuntsun nan sannan ya fashe da dariya. Sarki ya yi mamaki kuma ya tambaye shi dalilin dariyarsa. Xan fashi ya kada baki ya ce, wani bawan Allah ne na tuna da shi da ya tava yi min wata irin wauta. Sarki ya ce, kamar yaya? Ya ce, a lokacin da ina fashi da makami ne wani wawan mutum ya zo zai wuce, sai na tare shi, na neme shi ya kawo duk abin da yake hannunsa. Bayan ya ba ni duk kuxin da yake da su sai na ce masa ya cire tufafinsa. Ba don yana so ba ya cire su gaba xaya ya koma tsirara. Har ya juya ya tafi sai na sake kiran sa. Haka kawai rashin imani ya taso mani sai na ji ina son in kashe shi. Ya roqe ni don Allah in qyale shi na ce, sam ban san haka ba. A lokacin da zan cire wuyansa sai irin wannan tsuntsu ya shuxa zai wuce, saboda tsabar wauta sai ya kira tsuntsun wai ya yi masa shaida cewa, ni na kashe shi.

Ran Sarki ya vaci matuqa da jin wannan labari, da irin rashin tausayin da varawon ya nuna ma wannan bawan Allah. Sai ya ce,

alhamdu lillahi. Daman ni na amintar da kai ne don ba ni da wata shaida qaqqarfa cewa ka tava kashe wani. Amma yanzu tun da yake wannan tsuntsu gasasshe ya yi shaida a kan ta'addancin da ka yi ma wannan bawan Allah, kuma kai ka tabbatar da wannan shaidar tasa babu makawa yau zan xauki fansa a kan ka. Nan take kuwa ya sa askarawa suka kama shi aka lanqwashe hannuwansa ta baya aka xaure shi. Sannan aka yi shela kowa ya zo domin shaidar yadda za a tsire shi. Aka kira Sarkin sara ya tsire shi sannan ya cire kansa, jama'a suna tafi suna murna. Allah ya hutar da kowa da sharrinsa.

Darasi:

- Baki shi ke yanka wuya.
- Duk abin da kake yi ka sa tsoron Allah, kuma ka ji tsoron ranar da Allah zai kama ka
- Azzalumi komai ta daxe watarana sai Allah ya kama shi. Rana xari ta varawo, xaya ta mai kaya.
- Tausayi sifar mutanen kirki ce

11. Labarin Wanda ya Mutu Ya Taso

A cikin Littafin Ibnu Kasir na tarihi mai suna *Al-Bidaya wan-Nihaya* ya hikaito labarin wani mashahurin malami da ake kira "Mai Likkafani". Zanannen sunansa shi ne, Muhammadu xan Yahaya. Amma an raxa masa sunan "Mai Likkafani" bayan da ya yi wata doguwar suma har aka xauka cewa ya mutu. Mutane suka taru aka yi jana'izarsa. Bai farfaxo ba sai cikin dare. Ko da ya farka sai ya ji an xaure shi ta ko ina, ga shi kwance a cikin qabari, ga itatuwa an gitta a saman sa. Babu yadda zai yi ya iya fita. Ana cikin haka, sai Allah ya kawo wani varawo, irin masu satar likkafani, lura da cewa sabon qabari ne sai kawai ya tona qabarin don ya cire masa sutura ya gudu da ita. Varawo yana gama tona kabari sai ya ga mutum ya miqe zaune. Sai kawai ya ce

qafa me na ci ban ba ki ba? Shi kuma Malam Muhammadu xan Yahaya sai ya miqe ya yi lage da likkafaninsa ya dawo gida. A cikin dare ya qwanqwasa qofar gidansa, suka ce wane ne? Ya ce, ni ne maigidan nan. Hankalinsu ya tashi matuqa amma kuma sai suka ji muryarsa ce. A cikin fargaba suka buxe qofa sai suka haqiqance shi xin ne. Iyalansa suka yi ta murna, ana cewa ya mutu ya taso. Daga nan ne aka sa ma shi suna “Malam Mai Likkafani”.

Darussa:

- Babu wanda zai je lahira har sai ajalinsa ya cika.
- Da yawa abin da ake gudu yake zama abin qauna. Kamar yadda Bahaushe ya ce, “Wani hani ga Allah baiwa”. A nan dai varawo ya zama shi ne sanadin dawowar malam “Mai Likkafani” zuwa duniya.

12. Qarya Mugun Hali

A cikin kundin Shaihun Malami Ibnul Qayyim mai suna **Miftahu Daris Sa’ada** ya ba da labarin wani mutum wanda ya sifaita shi da cewa mai gaskiya ne, ya ba da labarin cewa, watarana yana zaune sai ya ga wata tururuwa ta zo za ta xaga gawar Fara amma sai ta kasa ta tafiyar ta. Kafin a jima sai ta zo tare da wani ayari na ‘yan uwanta amma ko da suka zo shi kuma ya xauke Farar daga wurin da take. Da suka zagaya ba su gan ta ba sai suka tafiyar su. Bayan sun tafi sai ya mayar da wannan Fara a wurin da take. Sai tururuwar ta sake dawowa ta gan ta, ta koma ta zo da ‘yan uwanta. Kafin su zo ya sake xauke ta. Da aka yi haka a karo na uku sai ‘yan uwan tururuwar nan suka kewaye ta, suka yi ma ta gunduwa gunduwa suka tafiyar su.

Darussa:

- Qarya babban zunubi ce da Allah ya halicci halittu a kan qyamar ta.
- Sanin gaskiyar mutum sai Allah. Wani hanzari sai a lahira ake bayyana shi.

13. Dogaro ga Allah Jari

A zamanin zamunna aka yi wani mutum mai suna Hatim Al-Asammu. Hatim mutumin kirki ne mai yawan ibada da qanqan da kai ga Allah. Yana sha'awar zuwa aikin Hajji sosai amma fa ba shi da guzuri ballai kuma abin da zai bar ma iyalinsa. Watarana sai rayuwarsa ta nuna masa ya yi tawakkali ga Allah ya tafi zuwa aikin Hajji. Ya yi tanadin abinci na kwana uku sannan ya tara su ya nemi amincewar su. Dukkan su suka ce ba su yarda ba sai wata yarinya guda xaya daga cikin 'ya'yansa, ita ce ta ce ta amince ya tafi, domin su Allah ya ishe su.

Da farko Hatim ya haqura saboda rashin amincewar iyalansa amma daga baya wannan yarinyar duk ta bi su ta yi masu wa'azi, ta ce da su su bari ya tafi kawai Allah zai ishe su. Hatim ya kama hanya ya shiga cikin ayarin masu zuwa aikin Hajji. Ba su daxe da kama hanya ba sai kunama ta harbi jagoran ayarin da suke tafiya da su. Hatim ya zo ya yi masa tawada sai Allah ya ba shi sauqi. Daga nan sai shugaban ya ce da shi, daga yau na xauke maka sha'anin guzurinka. Duk in da muka sauka ka zo ka ci abinci tare da ni da iyalaina har mu je mu dawo. Hatim ya yi saduda ga Allah mahalicci, ya ce, ya Allah! Wannan gatan da ka yi min kenan, saura na iyalaina.

Da kwana uku suka cika abincin gidansa ya qare, sai duk mutanen gidan suka fara kokawa suna zargin ‘yarsa da ta ba su shawara akan cewa yanzu ga halin da suka shiga. Sai kawai ta yi murmushi ta tambaye su, shin maigida mai ba da arziki ne ko mai arziki? Suka ce ma ta shi ma kam mai cin arziki ne. Allah kaxai shi ke bad a arziki. Sai ta ce, to mai cin arziki ya tafi, amma mai bayar da arziki yana nan tare da mu. Don haka ku kwantar da hankalinku. Ba a jima ba sai suka ji ana qwanqwasar qofar gidansu, suka buxe sai aka ce Sarki yana kiran Hatim don wata bukata. Sai suka ce ai Hatim ya tafi aikin Hajji. Da aka gaya ma Sarki sai ya tausaya ma su. Nan take ya cire wani zobensa mai daraja da tsada ya aika masu. ‘Yan kasuwa kuwa sai suka yi tururuwa a qofar gidan suna cinikin zoben domin su je da shi qasar waje su sayar su samu riba. Iyalan Hatim suka karvi maqudan kuxaxe waxanda ko a mafarki ba su tava ganin irin su ba. Suka ci, suka sha, suka yi sutura har Hatim ya je ya dawo ya tarar da su cikin ni’ima da walwala.

Da Hatim ya dawo suka zauna cikin raha da nishaxi ana taxi ya faxa ma su alherin Allah da ya gamu da shi, su kuma suka kwashe nasu labari suka faxa ma sa, kawai wannan yarinya ta fashe da kuka. Suka yi mamakin wannan lamari nata. Suka ce, a lokacin da muke cikin damuwa kike dariya, yanzu kuma da Allah ya kawo sauqi sai kike kuka? Sai ta ce, duk wannan jin daxi da muka samu tausayi ne na xan Adam ya janyo shi. To, ina kuma ga Allah Mahalicci idan ya ji tausayin mu!

Darussa:

- Wanda ya dogara ga Allah, Allah ya ishe shi.
- Rama alheri ibada ne

14. Limamin da ya Sha Mari a Banza

Wani limami ne ya kawo qara a wurin Sarki, wani talaka ya mare shi. A fusace Sarki ya sa aka nemo shi. Da talakan ya zo Sarki ya daka masa tsawa yana tambayar sa, me ya sa ka mari Liman? Sai ya sunkuyar da kansa ya ce, Allah ya taimaki Sarki, a sallar asuba ne ya ja mana karatu mai tsawo har duk muka takura kamar yana sallar alkayeji (tarawihi), bai sallama ba sai da rana ta kusa fitowa. Bayan ya sallama kuma sai ya ce da mu duk ku sake sallah domin na manta ban yi alwala ba! Ai kuwa nan take sai Sarki ya harari Liman, ya ce, ai kuwa lallai Liman ka sha mari a banza. Gobe ma sai ka qara!

Darasi: Idan ba ka da gaskiya kowa ma sai ya fita batun ka.

15. Riqon Amana

A cikin kundin tarihin magabata mun samu labarin wani amintaccen marubuci da aka yi a qasar Andalusiya tun farkon qarni na bakwai na Hijira. A wancan lokaci rubuta littafai babbar sana'a ce wadda ake tutiya da ita. Wannan bawan Allah sunansa Muhammad Ibnu Gaxxus. Babban aikinsa shi ne rubuta Alqur'anai. Kasancewar babu maxaba'a a wancan lokaci, ga shi kuma da kyakkyawan rubutu, da iya sanya kalolin tawada waxanda suka dace a kan surori da ayoyi, wannan ya sa mutane sukan zo wurin sa daga gari-wa-gari, sarakuna kuma sukan yi layi wajen jiran sa ya qare don a saya. An ce ya rubuta Alqur'anai da hannunsa waxanda ba za su kasa dubu xaya ba. Kuma saboda ficen da ya yi a wannan fanni, Alqur'anin da ya rubuta ana sayar da shi sama da Dinari xari biyu, kuxin da ba kowa ne ya mallake su ba a wancan lokaci.

An hikaito cewa, saboda tsare amanarsa, idan ya kammala rubuta Alqur’ani sai ya karance shi tukuna don ya tabbatar da babu wani kuskure a cikin sa sannan ya sayar da shi. Watarana ya kammala rubutawa kuma ya yi bitar sa kamar yadda ya saba sai ya tarar da wani xigo guda xaya da ya tsallake bai rubuta shi ba, amma sai ya yi jinkiri har ya manta, kuma aka yi sa’a wani mutum ya zo neman Alqur’ani daga yankin yamma sai ya saida masa da shi, daga bisani ya tuna cewa, ya manta wannan xigo bayan mutumin ya tafiyar sa. A nan ne fa ya shirya tafiya zuwa garin da wannan mutumin yake. Sai da ya kwana arba’in a kan hanya sannan ya isa. Da ya je ya neme shi ya gyara masa rubutun Alqur’aninsa ta hanyar sanya wannan xigo da ya manta sannan ya dawowar sa.

Darussa:

- Na Allah ba su qarewa har duniya ta qare
- A da, mutane suna shan wuya kafin su yi ilimi fiye da yau. Ga kuma hanyoyin sadarwa masu yawa da muke da su. Domin idan a yau ne, ko dai ya hau mota a cikin kwanaki uku ya je ya dawo, ko ma ya buga masa waya kawai ya ce, ka rubuta xigo a wuri kaza. Kai, a yau ma ko kuskuren ba a samu saboda kofi guda ne ake gyarawa sai maxaba’a ta buga miliyoyi irin sa.
- Addinin nan da wahala aka iso mana da shi. Bai dace mu kasa yin qoqarin isar da shi ga na bayanmu ba.

16. Yau Ma Kunu Za a Sha

Wata amarya ce aka kai ta xakinta. Aka xauki wani xan lokaci ‘yan uwanta suna zuwa suna taya ta girki. Daga bisani da suka rage sai

ta fara yin girki da kanta. Ango kuwa sai santi yake yi saboda daxin abincinta.

Watarana kawai sai ya so ya birge abokansa, ya nuna masu irin sa’ar mata da ya yi wacce ta iya girki. Don haka sai ya sanar da ita tun da dare cewa, gobe da rana zai zo da abokansa don su ci abinci a cikin gidansa.

Da aka wayi gari zai fita ya sake tuna mata cewa, yau fa akwai baqi. Sannan ya kawo kuxin cefane ya ba ta, ya fita zuwa nasa sha’ani. Ita kuma saboda quruciya bayan da ta gama dama kunun safe sai ta kwanta ta yi ta bacci abinta. Tashin ta kawai sai ta ji ladan yana kiran sallar azahar. Kamar ba a yi komai ba sai ta share ta ci gaba da sha’aninta.

Jim kaxan Ango ya shigo gida cikin murna da xoki ya yi sallama ta amsa masa. Sai kawai ya ga ta canja fuska. Lafiya kuwa? Ta ce, ba komai. Kin kammala aikin abincin dai? “Ni fa kunu kawai na yi”. “Kunu”? Ta ce, “Eh, shi nake sha’awar sha”. Bai ce ma ta uffan ba, ya kaxa kai ya fita.

Amarya dai ta san ba ta yi daidai ba. Amma kuma tana jiran hukuncin da maigida zai yanke mata. Amma kuma me zai iya yi a yanzu? Farawa da iyawa, amarya da ragga! Da marece ya yi ta neme shi kuxin cefane, sai ya ce “Ai kunu za mu sha”. A ranta ta ce, wannan kam ai ba komai. Ya ma fi sauqin damawa. Aka wayi gari aka sha kunu, da rana kunu, da dare ma kunu. Haka aka kwana uku duk sadda ta nemi kuxin cefane sai ya ce ma ta “Ai kunu za mu sha”. Da ta gaji da haquri da shan kunu sai ta arce zuwa gidansu.

Da mahaifinta ya gan ta a gida sai abinya ba shi mamaki. Nan take ya buga ma mijinta waya yana tambayar sa ko lafiya ya kawo ta gida a yanzu? Ya ce, Baba ni ma ban san ta tafi ba. Amma dai ka ji ka ji yadda aka yi. Sai ya ce, to shikenan, ka bar ta kawai ba sai ka zo xaukar ta ba. Da lokacin fitar sa ya yi sai uwargida ta nemi kuxin cefane, sai ya ce "Ai gidan nan yau kunu za a sha". Da yamma ma ya ce "Kunu za a sha". Haka suka yi wasu kwana biyu tana shan kunu a gidan iyayenta bayan ta kwana uku shi take sha a gidan mijinta. Da ta ga cewa, babu sarki sai Allah sai ta sulale ta komawar ta gidan mijinta. Shi kuma sai ya yi kamar bai san akwai wani abu ba, ya yi maraba da ita, suka gaisa, sannan ya ce ta tashi ta xora masa ruwan zafi yana son zai sha kunu! Ai kuwa sai ta fashe da kuka. Sannan ta durqusa tana ba shi haquri tana roqon gafarar sa. Suka shirya, ba ta sake yin irin wancan ganganci ba.

Darussa:

- Akwai hanyoyi da yawa na magance matsala ba sai da fushi ko zagi ba.
- Maigida shi ne takobin daga. Idan babu haxin kansa gida ba zai yi kyau ba.
- Aure akwai daxi, amma fa in an dace da iyaye masu mutunci.

17. Kishiya Bayan Mutuwa

Wani mutum ne suna zaune suna taxi da matarsa sai kawai ta tambaye shi, yaushe ne za ka yi aure idan na mutu? Sai ya yi murmushi, ya ce ma ta, ba zan yi aure ba sai qabarinki ya bushe. Ta ce, ka yi ma ni alqawarin haka? Sai ya ce, eh.

A kwana a tashi ajali ya cim ma matarsa, ta yi jinya kaxan sannan ta ce ga garinku. Da aka zo jana'izarta sai ya tuna da alqawarin da ya yi ma ta. Don haka bayan sati xaya duk sai ya je ya ziyarci qabarinta ya yi ma ta addu'a. Amma abin ban mamaki shi ne a kullum in ya zo sai ya tarar da qabarinta xanye kamar jiya ne aka binne ta. Sai da aka yi shekaru yana haka, rannan sai ya yi kicivis da qanenta ya zo maqabartar da ruwa a jarka. Ya ce, me za ka yi ne halan? Ya ce, ina zartar da wasiyyar 'yar uwata ne. Ya ce, me ta yi maka wasici da shi ne? Ya ce, ai ta roqe ni ne bayan kowane kwana biyu in kwarara ruwa a qabarinta.

Darasi: Kishi kumallon mata, ko suna kabari suna jin zafin sa. Mu tausaya masu.

18. Yadda Wata Mata ta Hana Mijinta Shan Sigari

Wata mata ce take tare da mijinta kuma yana shan sigari. Ba ta tava yi masa maganar shan sigarin da yake yi ba amma fa abin yana damun ta matuqa. Rannan sai ta yi tunanin hanyar da za ta yi masa wa’azi ba tare da ya samu wata kafa da zai yi mata gardama ba.

Watarana suna zaune sai ya xauko karen sigarinsa zai kunna, a cikin raha sai ta tambaye shi, nawa ake sayar da karen sigari guda xaya? Sannan kuma guda nawa yake sha a wuni? Da ya ba ta amsa sai kuma ya qara da cewa, ko kina so ke ma ki fara sha ne? Sai ta ce masa a’a. Amma dai ni a matsayina na iyalinka akwai abin da nike sha’awar in saya ba sigari ba. Ba tare da jin wata damuwa ba ya yanka mata kuxin da zai riqa ba ta a madadin sigari da yake sha.

A kwana a tashi yana ba ta kuxi duk safiya ashe matar nan tana ajiye kuxin nan har suka taru suka yi yawa sosai. Rannan sai ta aika aka canjo mata su aka kawo mata sababbin kuxi daga banki. Suna zaune suna fira sai ta fito da kuxin, kamar da wasa sai ya ga ta xauko ashana za ta qyasta masu. Gogan naka sai ya riqe hannunta. Ba ki da hankali ne? A cikin sassauqar murya sai ta ce masa, ba ka san ko kuxin me ne ba? Ya ce, ko ma na mene ne ya za ki qona su? Ta ce, ai kuxin sigarina ne da kake ba ni. Ni ma yau zan qona su gaba xaya. Nan take sai jikinsa ya yi sanyi, ya fara ba ta haquri. Sai ta ce da shi ka ga ni yanzu ko na qona waxannan kuxin baa bin da zai same ni. Amma kai a duk safiya ta Allah sai ka qona kuxinka a cikin qirjinka kana sanya ma kanka cuta wadda a nan gaba ni ne zan zama mai jinyar ka a kan ta. In taqaice maku labari dai da haka wannan mata ta shawo kan mijinta ya daina shan sigari, aka zauna lafiya.

Darasi:

- Abin da sauqi da lumana ba su kawo ba fitina da tashin hankali ba su kawo shi.
- Maganar gaskiya idan an faxe ta yadda ta dace lalle ne za ta yi tasiri, ta yi amfani.
- Yadda Macce take rainon 'ya'yanta hakanan take yi idan tana da basira ta yi tarbiyyar mijinta.
- Da yawa wanda yake aikata laifi amma ba ya jin girman laifinsa sai an faxakar da shi.
- Savo jarabawa ce. Duk ranar da Allah ya xauke ma bawa shi sai ya yi masa mafita da zai bar shi.

19. Wata Balarabiya Mai Fahimta

Wannan ita kuma Balarabiya ce aka yi mai tsananin hankali da fahimta. Tana tare da mijinta da 'ya'yansu guda biyu Macce da Namiji. Akwai kuma surukarta; mahaifiyar shi mijin nata a tare da su amma ta tsufa sosai, jiki ya yi rauni, gani ya ragu. Saboda tsananin son da take yi ma xan nata sai ta riqa zaunar da shi domin su yi labari amma shi ba ya fahimtar maganarta da kyau, kuma bay a son irin labaran da take kawowa. Al'adar larabawa a wancan lokaci kamar Fulani suke; yawo suke yi a cikin daji, su sauka nan yau, gobe su sauka can. Watarana sun yi niyyar tashi sai ya ce ma matarsa, ki shirya kayanki amma yau nan za mu bar Umma ta zauna nan ko za ta samu wasu da za su kula ta, ko kuma idan namun daji sun zo su cinye ta a huta. Matar nan ba ta yi ma sa musu ba, kuma ta aiwatar da abin da ya ce, amma sai ta yi wata dabara.

Bai san abin da ke gudana ba sai da suka sauka a wani masauki gajiya ta lulluve shi ta ko ina yana neman hutawa, sai ya tambaye ta

xan qaramin yaronsa kamar yadda ya saba don ya rungume shi yana xebe masa kewa har sa'adda bacci ya kwashe shi. Sai ta ce ma sa ai na bar yaron a can tare da Umma. "Tare da Umma?" "Ba ki da hankali ne"? In ji shi. A cikin ruwan sanyi sai ta ce, a'a. Ai gaskiya ba mu da buqata da shi. A bar shi kawai wasu ma za su kula da shi, ko kuma idan namun daji sun zo su cinye shi a huta. Sai ya yi shiru bai sake cewa komai ba. Sannan ta ce ma sa babu shakka wannan yaron idan ya girma zai jefa ka ne a juji, ko ya bar ka a tsohon masauki don Kura da Damisa su cinye ka. A nan ne fa hankalinsa ya dawo ma sa. Bai sake cewa uffan ba, sai ya manta gajiya, ya ruga ya koma masaukinsu na farko in da tsohuwa da yaronsa suke. Isar sa ke da wuya sai ya tarar da tsohuwa rungume da jikanta tana yi ma sa wasa cikin nishaxi da jin daxi. Ya karvi yaro ya sunbace shi, sannan ya tashi tsohuwa ya riqa hannunta suka dawo zuwa sabon masauki.

Darussa:

- Iyaye ba abin wasa ba ne
- Duk abin da ka yi ma iyayenka shi ne 'ya'yanka za su yi maka
- Macce ta gari jigon gida ce

20. Qarshen Fushi Da-na-sani

A birnin Zazzau ne aka yi wani attajiri mai yawan fushi. Sunansa Tunau. Sau da yawa matarsa takan yi masa nasiha a kan cewa ya rage fushi, domin fushi yakan haifar da nadama. Watarana ya dawo gida daga kasuwa sai ya tarar da yaronsa Awaisu ya dawo daga makaranta yana wasa har ya fasa gilashin taga ta babban zauren gidan. Da tambaya aka ce masa Awaisu ne, sai ya ridi wata sanda ya bi shi da gudu ya fyaxa masa ita. Awaisu a lokacin bai wuce shekara bakwai ba.

Ya ruga da gudu yana kuka ya yi wurin mahaifiyarsa. Da ta lura lallai Awaisu ya samu rauni a hannu sai ta yi masa tuwon qasa kamar yadda aka saba. Amma kafin gobe hannunsa ya kunbura. Ba a sani ba ashe sandar da mahaifinsa ya buge shi da ita tana xauke da wata qusa wadda ta yi tsatsa a jikinta. Kuma bisa ga qaddara ya buge shi ne daidai wurin da wannan qusar take a maqale ga jikin sandar, don haka sai dafi ya shiga cikin hannunsa. Ba a vata lokaci ba aka kai shi asibiti, likita ya ce dole ne sai an yanke hannunsa. Kuma idan ba a gaggauta ba dafin zai rarrafa zuwa cikin jikinsa. Ala tilas, mahaifinsa ya sa hannu akan takarda yana kuka, aka yi ma yaron allurar bacci aka yanke masa hannu. A lokacin da ya farfaxo ya ga an cire masa hannu sai ya fashe da kuka ya ce, a kira masa babansa. A nan ne fa ya yi maganar da ta kixima mahaifin nasa. Ya ce, “Baba, wallahi ba zan sake ba. Don Allah ka maida min da hannuna”!

Cikin firgici da takaici da yin da-na-sani mahaifin nasa ya jefa kansa daga saman benen asibiti ya faxo, kansa ya fashe. Kafin ka ce kwabo ya ce ga garinku. Ita kuma mahaifiyar yaron ganin halin da ta shiga sai ta qwala ihu. Yanzu haka dai tana asibitin mahaukata tana shan magani. Yaron kuma ya haxiye kaifi biyu: Zafin ciwo da raxaxin maraici.

Darussa:

- Fushi babban makamin Shaixan ne
- Wanda ya bi son zuciya lalle ne zai gamu da da-na-sani
- ‘Ya’yanmu jarinmu ne. Kuma babbar ni’imar Allah ce a gare mu. Mu kula da su.
- Ba a son saurin duka musamman ga yara. Rarrashi da lurarwa su ne a’ala.

21. Sata Halastacciya

A qasar Ingila ne aka yi wani xan sane mai suna Wiliyam. Ba shi da aiki sai bin mutane yana lalube aljifansu yana sace masu alabai wanda suke ajiye kuxinsu a cikin sa. Yakan bi wurare masu turmutsitsi da cunkoso domin ya samu damar da zai sa hannunsa a cikin aljifan mutane. To, amma abin da yake ba shi haushi da mamaki shi ne, a kullum da ya yi sata nan take 'yan sanda sun kama shi. Kamar dai da xai ba wanda suke fako in ba shi ba. Da yake an jarabce shi da yin satar bai tava tunanin barin ta ba. Amma sai ya yi tunanin ya gurgusa zuwa wata qasa in da doka ba ta da tsanani kamar Ingila don ya yi satarsa a cikin sakewa da walwala.

Wiliyam ya hau jirgi ya tafi qasar Amurka. Kwanan sa biyu yana bibiyar hankulan mutane don ya samu sararin yin sata ba tare da an kama shi ba. A rana ta uku sai ya zura hannunsa a aljihun wani mutum ya janyo alabai xinsa. Ya yi wuf, zai voye shi a aljihun bayan wandonsa sai ya ga wani mutum ya sharve hannunsa. A nan fa mamaki ya ishe shi. Sai ya ce, Sorry xan sanda. Wallahi ba sata na yi niyya ba, kuskure ne. Sai mutumin ya yi murmushi ya ce masa, ka kwantar da hankalinka. Ni ba xan sanda ba ne. Ni ma varawo ne irinka. Ina biye da kai tun shekaranjiya kuma na lura da halin da kake ciki. Amma wannan irin sata da kake yi ai ba ta da amfani. Ga ta da wahala, kuma nan take za a xaure ka. Amma ka zo in koya maka "Sata Halastacciya".

Wiliyam ya tambayi sunan sabon abokinsa ya ce masa Gidiyam. Sannan ya bi shi suka tafi da shi har masaukinsa, ya shirya masa yadda za su yi "Sata Halastacciya". Kashegari sai suka fita zuwa gidan wani mawadaci mai sayar da kayan barasa suka sace wani akwati ba abin da ke cikin sa sai Dalolin Amurka. Maimakon su fita daga gidan sai

Gidiyam ya ce ma Wiliyam, dakata. Je ka xauko mana kwalabar barasa guda uku. Sannan ya ce ya xauko Garmaho wanda suke shan kixe kixe ya kunna masa. Wiliyam ya ji tsoro ya ce, to ai a haka abu ne mai sauqi mai gidan nan ya zo ya kama mu. Gidiyam ya ce masa, kawai ka sa ido ka ga ikon Allah. Suka kuwa yi ta shan barasarsu suna kwasar rawa har maigida ya iso. Ga kuxi an fito da su daga akwati an shimfixe a gaban su. Da maigida ya iso babu vata lokaci sai ya yi kukan kura a cikin su, ya fito da bindiga yana barazanar zai kashe su. Suka yi kamar ba su san da shi ba. Sai ya fito da wayarsa ta Salula ya kira 'yan sanda. Suna zuwa, sai ya ce masu, waxannan mutane ne suka shigo cikin gidana suna son su yi min sata. 'Yan sanda suka kalli waxannan samarin su biyu ba abin da suke yi sai rawa da shan barasa. Suka tsayar da su, suka ce me ya faru? Sai Gidiyam ya kada baki ya ce, wannan abokinmu ne. Ya gayyato mu nan gidansa, mun yi ma sha'a, muka yi caca muka cinye waxannan kuxin nasa. Kawai sai ya fiddo da bindiga wai zai kashe mu.

'Yan sanda suka kalli wurin da kyau sai suka ga kwalaben giya guda uku, kuma kowace an buxa an sha, sai suka gaskata abinda Gidiyam ya gaya masu. Suka ce ma wannan attajiri, idan ka sake yin irin wannan za mu zo mu kama ka. Sun kimtsa za su fita sai Gidiyam ya ce, idan kuka bar mu da shi fa lallai kashe mu zai yi. Sai suka ce, to, ku zo mu raka ku. Wiliyam da Gidiyam suka shiga gaba 'yan sanda suka raka su har inda suke so sannan suka rabu da su.

Kun ji yadda aka yi wannan "Sata Halastacciya"!

Darasi:

- Da yawa waxanda suke yin sata a cikin al'umma amma ba a san cewa su varayi ne ba. Kuma satar su ta fi girma da hatsari a kan satar 'yan sane da masu yankan aljihu.
- Akwai fashi da Makami, akwai fashi da Muqami, akwai kuma fashi da Wayo da Dabara.

22. Uba Mai Hikima

Wani matashi ne ya ji wa'azi a kan haqqin mahaifa. Ya tsima sosai, yana son ya biya mahaifinsa haqqin haifuwar sa da rainon sa da ya yi. Sai ya zo ya sami mahaifin nasa, ya ce masa: "Baba, yau ina son duk abin da kake so a duniyar nan ka gaya min shi. Zan yi maka xa'a ba tare da gajiyawa ba". Mahaifin nasa ya yi farin ciki da jin wannan magana matuqa. A nan kuma ya so ya koya ma xansa wani darasi mai girma. Sai ya ce masa, babu abin da nake sha'awa kamar lemun zaqi. Amma ina son kamar guda goma. Nan take yaron ya tashi ya zabura cikin kuzari da karsashi ya je kasuwa ya ciko kwando da lemun zaqi. Da mahaifinsa ya ga haka sai ya sa masa albarka. Ya ce, ciro min guda goma kawai. Ya sa hannu ya zava masa nunannu guda goma.

Daga nan kuma sai mahaifin ya ce masa, ni ina sha'awar in sha lemun nan ne a saman bene. In da ma za ka goya ni ka kai ni can. Yaro ya ce, ai ba damuwa. Bismillah. Ya goya shi ya kai shi saman bene. Sannan mahaifin ya xauki lemu guda xaya ya kwalxe. A maimakon ya jefa a bakinsa sai ya wurga shi qasa. Ya ce ma yaron xauko mani shi. Yaro ya sauka ya xauko lemu a cikin mamaki da ta'ajjubi. Isowar sa ke da wuya sai ya tarar da mahaifinsa ya sake kwalxe wani, kuma a gaban idonsa ya sake wurga shi qasa. Abu dai kamar wasa sai ga shi duk

lokacin da ya hawo sai ya sake sauka don ya xauko lemun da mahaifinsa ya jefa qasa. Nan take fuskar yaron ta fara canjawa. Kafin a kai lemu na bakwai yaron ya yi gajiyar haquri ya ce ma babansa, mene ne haka kuma Baba? Sai mahaifin nasa ya ce, na san kana son ka rama abin da na yi maka ne na alheri da kyautatawa. Ko ba haka ba? Ya ce, haka ne Baba. Ya ce, to, a lokacin kana qarami sosai akwai watarana, ina zama na a qasa ka sa ni na je kasuwa in sayo maka qwallo. Da na kawo maka qwallon sai ka ce a saman bene kake son ka yi wasa da ita. Kuma ka ce dole ne sai na goya ka. Da na hawo da kai sama sai ka riqa jefa qwallon a qasa kana yi min kuka sai na xauko maka ita. Haka na yi ta zirga zirga yadda ka yi a yau tun bayan sallar azahar har aka kira la'asar ban ce maka na gaji ba ko na nuna maka damuwa ko qosawa.

Darussa:

- Sanin girman haqqin iyaye
- Kada ka gwale mutum idan bai yi daidai ba. Ka sa hikima a wajen lurar da shi da yi masa gyara.

23. Wani Hani ga Allah Baiwa

Wasu fatake ne suka yi tafiya a cikin jirgin ruwa wanda yake maqare da hajarsu ta kasuwanci. A yayin da suke cikin tafiya suna raha suna nishaxi suna tattauna al'amurransu na 'yan kasuwa, sai kawai aka ji igiyar ruwa ta yunqura kamar za ta kifar da jirgin. Nan take suka shiga taitayin su. Wani ya ba da shawarar a rage ma jirgin lodi domin kayan da ya xauko sun yi masa nauyi sosai. Ba tare da tsayawa yin shawara ba aka yanke hukuncin a zubar da kayan Alhaji Jatau saboda su suka fi zama kusa da gavar teku, kuma daman babu cikakken shiri tsakanin sa da manyan 'yan kasuwa. Da Alhaji Jatau ya yi gardama sai

suka ga ba su da lokacin jayayya da shi a wannan yanayi da ake ciki. Don haka, sai aka sa qarti suka wurga shi tare da kayansa cikin teku, suka ci gaba da tafiya abin su.

Alhaji Jatau ya ji kawai kunfan teku yana yawo da shi ba abin da yake yi sai Hailala yana neman agajin Mai-sama. Can sai ya ji an jefa shi a wani xan tsibiri taqaitacce da babu mutum balai aljani a cikin sa. Da ya farfaxo ya dawo hayyacinsa sai ya lura da wasu ‘yan ganyayyaki waxanda ya riqa cin su kamar yadda akuya take cin ciyawa. Idan ya qoshi sai ya sha ruwan da ke kwarara mai daxi daga tsakiyar wannan tsibiri. A rana ta biyu ya saki jiki ya fara sabawa da wurin har ya ciro wasu rassan itatuwa ya gina ma kansa ‘yar bukka wacce ya tsuguna a cikin ta. A rana ta uku sai ya samu wata dabara ya dantse wata ‘yar makwarara inda ‘yan qananan kifaye suke wucewa. Sai ya fara farautar su yana gasawa yana yin kalaci.

Ranar da Alhaji Jatau ya cika kwana bakwai a cikin wannan tsibiri, da daddare ya hura wuta kamar yadda ya saba don gasa kifayensa sannan ya je wurin tarkonsa don kama wasu. Daga can sai ya hango wuta ta kama ‘yar bukkar tasa. Da yake abin ba mai yawa ne ba koda ya iso bukkar ta qone qurmus. Alhaji Jatau ya damu matuqa da wannan ci baya da ya samu. Amma ya yi haquri ya mayar da lamarinsa ga Allah Gwanin Sarki.

A daidai lokacin da alfijir yake ketowa sai wani xan qaramin jirgi ya dunfaro tsibirin da Alhaji Jatau yake cikin sa. Da jirgin ya iso sai ya ga wasu mutane baqi da bai san su ba. Suka nemi ya shigo jirginsu domin su tsallakar da shi. Ya tambaye su, ya aka yi suka san da zaman sa a wurin? Sai suka ce, ai mun hangi wuta ne tana ci a wannan yankin jiya da daddare, shi ya sa muka gane akwai mai neman taimako. Da ya

ba su labarin abin da ya faru da shi da ‘yan kasuwar da suka wurga shi a cikin teku sai suka sanar da shi cewa, wannan jirgi tun a wannan ranar da suka jefar da shi ya haxu da ‘yan fashi kuma duk sun kashe waxanda ke cikin sa sun yi awon gaba da kayansu.

Darussa:

- Shirin Allah gare ka ya fi naka ga kanka.
- Kada ka cuci kowa. Idan an cuce ka ka nemi haqqinka wurin Allah
- Wani hani ga Allah baiwa ne

24. Xan Hakin da ka Raina Shi ke Tsone ma Ido

Wani dattijo ne kuma Malami yake tare da xalibansa. Akwai kuma masu yi masa hidima su uku kowanen su gwargwadon iyawarsa da qoqarinsa. Watarana Malamin ya kwanta ciwo sai ya yi wasici – kasancewar ba ya da xa – ya ce, a bayar da rabin dukiyarsa ga babban hadiminsa Manu. Sa’annan kashi xaya cikin uku a bai wa hadiminsa na biyu, Habu. Ya ce, kuma kashi xaya cikin tara a bai wa qaramin hadiminsa Ado. Bayan da Malamin ya cika aka yi masa lufafi sai rikici ya varke a tsakanin xalibansa a kan wa zai gaji kujerarsa ta koyarwa. Ana cikin haka ne, wani xan qaramin almajirin Malam mai suna Jibo ya zo daga unguwa a kan raquminsa. Ya tarar da wannan rikici ya harxe ya yi qamari a tsakanin su. Sai ya ce, shi yana da shawara. Shawararsa kuwa ita ce, a duba idan Shehin Malamin yana da wasici a fara zartar da shi sannan ayi zancen wanda zai gaje shi. Ko da aka duba Malam ya bar wasicin da muka faxi amma fa bai mallaki komai ba sai raquma guda goma sha bakwai waxanda yake kiwo. Manyan almajiransa sai suka duqufa wajen aiwatar da wannan wasiyya. Amma kuma sai

matsala ta faru. Domin ba su san yadda zai yiwu a bayar da rabin goma sha bakwai ba. Haka kuma sha bakwai ba ta iya rabuwa kashi uku ma balai kashi tara. Haka fa xaliban suka wuni suna ta ce-ce-kuce a tsakanin su. Daga qarshe Malam Jibo ya kada baki ya ce, ku zo in raba maku. Nan take ya xauki raquminsa ya haxa da raquman Malam guda goma sha bakwai suka zama sha takwas kenan. Sai ya kira Manu ya ce, ka xauki rabin su. Sai ya tafi da tara. Ya kira Habu ya ce, ka xauki kashi xaya cikin uku. Sai ya xauki shida. Sannan ya kira Ado ya ce, ka xauki kashi xaya cikin tara. Sai ya xauki raquma biyu. Goma sha bakwai kenan. Sai raquminsa ya rage, shi kuma ya sake xaukar abin sa.

A nan ne fa duk suka yi cirko cirko, domin Allah ya bayyana masu wanda zai gaji Malam Jibo in dai ta fuskar ilimi ake magana. Don haka, suka yanke shawara suka xora shi kan kujerar Malam, ya ci gaba da ba su karatu.

Darasi:

- Xan hakin da ka raina shi ke tsone ma ido
- Ba a qaryar Ilimi

25. Ramin Mugunta

Wani magidanci ne ya samu ‘yar hatsaniya da matarsa, sai ya xauki sanda a cikin fushi ya jefa mata. Bisa tsautsayi sai ya zama ajalinta. Hankalinsa ya tashi matuqa kuma bai san abin da zai gaya ma iyayenta da danginta ba. Sai ya garzaya gidan wani amininsa ya labarta masa duk abinda ake ciki. A cikin hanzari ya ce masa, wannan ai abu ne mai sauqi. Ka je ka nemi saurayi kyakkyawa ka shigar da shi cikin gidanka sannan ka kashe shi, ka haxa gawarsu wuri xaya, sannan

ka gayyato iyayenta ka ce, ka same su ne a tare suna Zina sai ka kasa hakuri ka kashe su.

Wannan mutum ya gamsu da wannan dabara, kuma ya je ya aiwatar da ita. Ya tsaya daidai qofar gidansa yana jiran saurayin da ajali zai gargaxo masa. Ana haka sai wani saurayi kyakkyawa ya zo wucewa. Sai ya roqe shi ya zo ya kama masa wani xan aiki a cikin gida. Saurayin ya amince ya shiga da nufin taimako. Shigar su ke da wuya sai ya ji an far masa da duka a bayansa. Kafin ka ce meye wannan? Ya sheqa lahira. Da haka hankalinsa ya kwanta ya je ya kira iyayen matarsa ya nuna masu. Suka xauke gawar xiyarsu suka roqe shi ya rufa asiri don kada duniya ta yayata su.

Bayan da suka tafi da gawar matarsa don ayi mata sutura sai ya zauna yana tunanin yadda zai yi da gawar wannan saurayi. Jim kaxan sai ya yanke shawarar ya je wurin abokinsa da suka yi shawara tare don ya sake neman shawararsa kan wannan batu. Da ya zo sai suka tafi tare don su yi nazarin yadda za su yi. Shigar abokin ke da wuya ya hada ixo da gawar saurayi sai ya faxi ya suma. Ashe xansa ne aka kashe bisa ga muguwar shawararsa.

Darussa:

- Kada ka gina ma wani ramin Mugunta. Idan ka gina wataqila kai ne za ka faxa a cikin sa.

- Hattara da manyan zunubai. Suna da wata zumuntar da wani yake sa ayi wani har su halaka ka.

- Idan an dafa a voye ba za a ci a voye ba. Duk sirrin da aka rufe akwai ranar tonon sa.

Mu ji tsoron Allah.

26. Zato Zunubi

Alasan wani matashin ne da ya daxe zaune lamui lafiya tare da matarsa Ramatu. Ba su tava samun wata hatsaniya ko tashin hankali ba a tsawon zamantakewar su ta aure, sai dai xan abin da ba a rasa ba, tun da yake duk wanda ya ce maka zo mu zauna, to ya ce ne taho mu vata.

Ana haka sai watarana ya ba ta ajiyar kuxi amma da ya tashi karva sai ya tarar sun salwanta. Bayan wani xan lokaci kuma ya sake ba ta ajiyar wasu suka yi ko sama ko qasa. A karo na uku da hakan ta faru sai ya tuhumce ta da sata. Ta yi kukan safe da na maraice gami da rantsuwa amma abin ya kai har ya sake ta.

Da iyayenta suka san halin da ake ciki sai suka kira ta suka zauna da ita don yin bahasi. Ta yi masu rantsuwa cewa ba ta san wanda yake xaukar kuxin ba. Duk binciken da suka yi bai cim ma wata nasara ba. Amma sanin da suka yi ma 'yarsu ya sa ba su kawo a ransu cewa za ta yi sata ba. Haka kuma duk qoqarin da suka yi na sasantawa a tsakanin su bai ci nasara ba domin shi ya rantse ba zai qara zama da varauniya ba.

Da gari ya waye iyayenta suka nemi mota aka je aka kwashe kayan xakinta. Ba a bar ko tsintsiya ba daga cikin kayanta a gidan. Sannan aka share gidan ciki da bai. A nan ne kuma ikon Allah ya bayyana. Domin a wurin sharar gidan ne aka gano wani ramin veraye inda suke jan kuxi da takardu da ma wasu ababe daban daban suna cusawa. Aka kirawo Alasan ya gane ma idonsa, har ma ya ci gaba da tona ramin cikin al'ajabi yana fitowa da sauran kuxinsa.

Alasan ya yi nadama matuqa, kuma ya buqaci a mayar da kayan Ramatu shi kuma ya janye sakin da ya yi ma ta. Amma ina! An riga an yi varna, domin ita da iyayenta duk bai yi masu ragowa ba. Don haka, suka ce idan shi kaxai ya rage a matsayin xa namiji to ‘yarsu za ta haqura da aure.

Darussa:

- Yana da kyau ka riqa kyautata ma mutane zato, musamman idan waxanda aka sani da halin kirki ne.
- Ko a lokacin rigima da hayaniya yana da kyau a mutunta juna. Domin ba a san abin da zai biyo baya ba.
- Kada ka bari abin duniya ya haxa ka da masoyinka.Domin watarana za ka yi da-na-sani.

27. Girman Kai Rawanin Tsiya

Sarkin Musulmi Umar xan Abdulaziz ya shiga Masallaci watarana da dare a cikin duhu, sai ya shuri wani mutum da yake kwance bai sani ba. Da mutumin ya zabura sai ya fusata ya yi masa tsawa: Kai wane ne wannan? Halan kai mahaukaci ne? Sai ya ce, a’a. Ni ba mahaukaci ba ne. Ni Umaru xan Abdulaziz ne. Jin haka sai hankalin mutumin ya tashi, jikinsa ya xauki rawa, ya fara ‘yan kame kame. Sai Sarkin Musulmi ya ce masa, kwantar da hankalinka, ni na yi maka laifi. Kuma kawai ka tambaye ni, ni mahaukaci ne? Na ce maka a’a. Ka kuma tambayi sunana na faxa maka.

Darussa:

- Ko kana cikin fushi ka san abin da ke fita bakinka.

- Duk girmanka kada ka bari Shaixan ya sa maka girman kai. Girman kai ba halin girma ba ne.
- Idan kai ne mai laifi bai dace ka xaga murya ba.
- Lumana ta fi tashin hankali wajen magance matsala.

28. Ramin Qarya ba ya da Zurfi

Wasu abokai ne guda biyu Ado da Garba, dare kaxai yake raba su. Watarana sai Ado ya nemi auren wata yarinya yar gidan maqwautansu. Bai sani baa she Garba ya daxe yana sha'awar ta a cikin ransa. Da aka zo ranar biki sai kishi ya motsa masa ya kasa zuwa wurin xaurin Aure. Kashegari da suka haxu da Ado sai kunya ta rufe shi. Sai ya kada baki ya ce, Malam Ado jiya ina ta qoqarin mu gaisa taron jama'a ya hana ka lura da ni. Sai Ado ya ce, hala ba ka san an xaga bikin auren ba? Sai Garba ya yi tsima tsima. Ya ce, ikon Allah!

Darasi: Ka tsare gaskiya cikin kowane hali. Qarya fure take yi ba ta 'ya'ya. Marar gaskiya ko cikin ruwa ya yi jivi.

29. Alqali Mai Hikima

Wani Inyamuri ne xan kasuwa yake ba mutane bashi da ruwa. Duk wanda ya kasa biya sai ya yi ta lafta masa tara wadda bai iya biya. Idan ya kasa biya sai ya saye gidansa ya mayar da shi xan haya a cikin sa. Watarana da ya ba wani mutum bashi sai ya ce masa, idan ka kasa biya zan yanki kilo xaya daga cikin naman jikinka. Saboda talauci mutumin ya haqura ya amsa. Da lokaci ya yi kuwa cikin ikon Allah sai ya kasa biya. Inyamuri kuwa ya ce, da wa Allah ya haxa ni ba da kai ba? Kaya kaya sai wurin Alqali.

Da aka zayyana ma alqali labarin, sai ya yi umurni a kawo wuqa, kuma a kawo sikeli. Ya ce ma Inyamuri ya zo ya yanka namansa bisa sharaxin da aka yi da shi. Ya ce, amma fa kilo xaya za ka xiba a yanka guda. Idan ya wuce kilo xaya ko ya kasa sai shi kuma ya yanka daga jikinka ya cika. Da jin haka sai Inyamuri ya zabura ya ce, ranki dade Alkali, na yafe masa.

Darasi:

30. Haxarin Zina

Wata budurwa ce ta nemi izinin mahaifiyarta, tana neman ta amince mata ta riqa yin Zina. Uwar ta nuna mata cewa wannan ba sana'ar arziki ba ce, abar qyama ce al'adance, kuma haramtacciya ce a addinance. Amma yarinyar ta kafe kan ita dai tana so lallai uwar ta yarje mata, domin tana ganin akwai tagomashin abin duniya mai yawa a ciki.

Uwar ta ce: "Tun da kin kafe sai kin yi, to zan amince miki amma bisa sharaxin sai kin ci wata jarabawa da zan sa ki yi". Cike da murna yarinyar ta ce ta yarda.

"Shin mece ce jarrabawar farko?" Uwar ta ce: "Gobe idan gari ya waye, ki je qofar fada, daidai inda Sarki kan wuce. Idan ya fito sai ki yanke jiki ki faxi, ki sassandare kamar mai ciwon fyarfyaxiya. Ki zo ki faxa min abin da zai faru". Kashegari yarinyar ta je qofar fada, ta yi abin da uwar ta faxa mata. Nan take Sarki ya tsaya. Ya je wurin da ta faxi da kansa, ya sa aka tashe ta zaune. Sai da ta buxe idonta, ta nuna alamar ta farfaxo, sannan ya tafi.

Cikin murna yarinyar ta koma gida, ta shaida wa mahaifiyarta abin da ya faru. Sannan ta tambayi mece ce jarabawa ta biyu? Uwar ta ce, “Komawa za ki yi gobe, ki maimaita abin da kika yi yau”. Kashegari ta koma, ta sake maimaitawa, amma Sarki bai ko waiwaye ta ba, sai Waziri ne ya je wurin ta. Da ta nuna alamar ta farfaxo ya tafi. Ta koma ta faxa ma mahaifiyarta, tare da neman sanin jarabawa ta uku. Uwar ta ce, “Wannan ce dai za ki koma ki maimaita.”

Da ta je ta yi a rana ta uku, Sarki da Waziri ba wanda ya kula ta, sai Sarkin Dogarai ne ya je wurin ta, ya sa aka tashe ta zaune. Da ta nuna alamun ta farfaxo ya tafi abinsa. Ta koma ta faxa ma uwar yadda aka yi, tare da tambayar ko jarabawar ta qare? Uwar ta ce: A’a, sai kin sake maimatawa sau uku tukuna”.

Yarinyar ta yi ta zuwa tana maimaita abin da ta yi a qofar fada. A rana ta shida sai ta je ma uwar tana kuka. Ta faxa mata cewa, a rana ta huxu wasu mutane kaxan daga masu wucewa ne suka kula ta. A rana ta biyar kuma babu ma wanda ya kula ta sam. A rana ta shida kuwa mutane suka yi ta zaginta, wasu ma har suka sa qafa suka shure ta, tare da gaya mata baqaqen maganganu!..

Uwar ta ce: “Madalla. To kamar yadda kika ga wannan al’amari, haka halin mazinaciya yakan kasance. Komai kyawonta da darajarta, a farkon lamari, Sarakai da masu hannu da shuni ne za su riqa tarairayar ta. Daga nan sai su bar wa mabiyansu. A hankali darajarta na faxuwa, har ta koma sai ya-ku-bayi ne za su yi hulxa da ita. A qarshe ma sai ta rasa mai kula ta, sai qasqanci da wulaqanci da za ta riqa fuskanta a kodayaushe. Wannan fa, idan har ta yi sa’ar qetare haxuwa da

miyagun cututtuka kenan, waxan da za su qarar da qazamin abin duniyar da ta tara. To yanzu zavi yana hannunki. In har yanzu kina nan bisa ra’ayinki, sai ki je ki yi.”

Yarinyar ta ce: “Allah Ya kiyashe ni. Ai komai matsin rayuwar da zan shiga, ba zan yi Zina ba.” Uwar ta ce: “To Allah Ya yi miki albarka!”

Darasi:

Abin da duk ka ga Allah Mahalicci ya haramta ma bawansa, to akwai babban lahani a cikin sa.

31. Banza ta Kori Wofi

Wani yaro ne ya sulale daga makaranta sai mahaifinsa ya kama hannunsa ya mayar da shi. Da suka je sai aka kira malamin da yake kula da ajinsu. Da aka tambaye shi game da yaron sai ya ce, ai duk kwanan nan ma ba ya zuwa makaranta, don ko jiya ma bai zo ba. A nan sai yaron ya musanta. Malamin ya so ya qure shi, sai ya tambaye shi, tarihin wane Annabi ne aka yi jiya a ajinku? Sai yaron ya ce: Annabi Fir'auna! Mahaifinsa sai ya yi fararat ya ce: Sallallahu alaihi Wasallam!

Darasi:

- Jahilci rawanin tsiya
- Duk yadda ka yi da jaki sai ya ci kara

32. Sharri Kare ne

Wani matashi ne a qasar Saudiyya yake ba da labarin abin da ya same shi a rayuwa. Mu biyo shi don mu ji labarin nasa:

Na kasance a lokacin da nake xalibi a Jami'a ba na shayin duk wani ma'asi da Allah ya hana tun ma dai ba neman mata da shashanci mai kama da shi ba. Akwai wata yarinya da ba na mantawa wacce muka shaqu da ita. Na sha fama kafin ta ba ni kanta, domin ta fito daga babban gida na masu addini da tarbiyya da kamun kai. Amma da yake Macce mai rauni ce, a hankali sai da na shawo kanta ta hanyar nuna mata so wanda ta xauke shi na gaskiya kuma ta xauka zai kai mu ne ga aure. Ba mu daxe da fara hulxa da ita ba sai ciki ya bayyana. A nan ne fa na tsane ta, na qaurace mata. Kuma duk qoqarin da ta yi don in tausaya mata bai ci nasara ba. Daga qarshe dai uwayenta suka fahimci halin da take ciki suka sa ta xaka suka yi mata dukan tsiya, suka nemi ta faxa masu wanda ya yi mata wannan ta'adi, sai ta faxi sunana.

A fusace, ya zo ya same ni da batun, sai ni ma na shaci fushi na ce da shi ban san ta ba. Kuma idan ya nace kan yi mini qazafi zan xau matakin Shari'a a kan sa. To, da yake babu wata shaida da suke iya kafawa a kai na, dole sai suka haqura suka qyale ni. Ban san matakin da suka xauka a kan cikin ba.

A kwana a tashi qanwata qarama ta girma. Rannan kwatsam! Sai na zo gida da marece na tarar ana hayaniya, wai an gan ta tana amai, ita kuma ba zazzavi take yi ba. Ban fahimci abin da ake nufi ba sai da mahaifiyarmu ta ce da ni, maza ka je da ita asibiti ayi mata awon ciki ko mun samu kwanciyar hankali. Ko da likita ya miqo min sakamako maqogarona ya bushe, ko yawu ba na iya haxiyewa. Nan take sai na zabura na yi cikin ta da duka ina faxin sai ta faxa min xan iskan da ta yi

alfasha da shi. Sai ta faxi wani saurayi sananne xan unguwarmu. A cikin matsanancin fushi na garzaya na same shi a cikin samari 'yan uwansa suna taxi. Sai na yi cikin sa da faxa ina neman ya zo ya ga sakamakon ta'asar da ya yi da qanwata. Ban san wanda ya riga kai ga jikina ba tsakanin shi da abokansa, suka zazzage ni, kuma suka ce idan na sake yi masa qazafi za su xau matakin Shari'a a kai na. Ban tava tuna abin da ya faru tsakani na da waccan yarinyar ba sai da haka ta faru. Na rasa abin da yake yi min daxi a duniya.

Da na zo neman aure sai da na tabbata na qure adaka wajen samun 'ya ta-gari mai mutunci don kauce ma tsautsayi. Amma a ranar da muka tare da ita bayan an kammala shagulgula, mutane sun watse an bar ni da ita a cikin gida, na sanya labule na meni abinda xa namiji yake nema daga iyalinsa sai na tarar da ita ba cikakkiyar 'ya macce nagartacciya ba. Hankalina ya tashi matuqa, na rasa abin da ke yi min daxi a zuciyata. Da farko, saboda quruciya ba ta fahimci abin da ya sauya min yanayi ba. Amma daga baya ta gane bayan an kwana biyu tana neman fara'a ga fuskata ta rasa ta. A rana ta uku sai da dare ya raba, mu duka mun kasa bacci, sannan sai ta tashi da durqusa a gabana tana kuka, tana roqo na, in rufa mata asiri. Ta rantse min da Allah cewa, yaudarar ta aka yi da sunan aure. A nan ne labarin mutumniyata ya sake yo min sak ga raina. Na haqura na haxiye wannan dafi saboda na san cewa sakayya ce. Wannan ta wuce.

Ba mu shekara da iyalina ba Allah ya azurta mu da samun 'ya macce. Ina son 'yata qwarai da gaske. Kuma da kaina na riqa kai ta makaranta tun daga matakin Nursery har ta shiga Firamari. A lokacin da take aji biyu, tana 'yar shekara bakwai kenan, na tafi ofis sai wani aiki ya xau hankalina har na bar wayata cikin ofis ban fita da ita ba. Masinjana ya

ji ana ta kira sai ya xauka. Nan take ya rugo ya same ni a firgice ya ce, ana neman ka a gida. Ko da na buga ma maixakina sai na ji ta tana ta kuka. Ban tsaya wata-wata ba na xauko makullin mota na sheqo gida. Me nake gani? Ga 'yar nan tawa a kwance cikin jini, wai mai-gadin gidan maqwaucina ya yi mata fyaxe! Nan take na faxi na suma, ina faxin: "Haka ya isa, ya Ubangiji! Haka ya isa, don girman zatinka ka yafe min".

Darussa:

- Kada ka yi mugunta ga kowa, domin sharri kare ne; mai shi yake biya
- Sharrin namiji ya fi qarfin Macce, sai a haxa da addu'a
- Ubangiji yana jinkirin sakamakon komai sai lahira amma ban da zalunci da ta'addanci a kan wani
- Yadda ba ka son varna a cikin iyalanka, haka su ma mutane ba su so. Don haka ka kame kanka daga iyalan wasu, sai Allah ya kiyaye maka naka.

33. Haquri Maganin Zaman Duniya

Wani hamshaqin attijiri ne aka yi a qasar Sin wanda ya mallaki kadarori masu xinbin yawa da maqudan kuxaxe. Wannan attijiri yana da direba wanda yake yi masa xawainiya ba dare ba rana. A kullum idan direban nasa ya zauna sai ya yi ta saqe saqe a cikin zuciyarsa yana cewa, duk wahalar da nake yi da mutumin nan ba ya ba ni haqqina. Idan ya mutu haka zan tafi da wahalar banza, bayan na qare rayuwata a hidimarsa. Ana haka, kwatsam! Sai maigidan nasa ya kwanta ciwo. Kafin wani lokaci ya ce ga garinku. Da aka yi makoki aka qare direba na jiran

sallamarsa sai matar maigidan nasa ta kira shi ta ce, yanzu kam sai ka je ka nemo mana direba.

Gabansa ya faxi ras! Sannan ya ce, ranki ya daxe ni ma ai zan iya ci gaba da aikina idan kin amince. Sai matar ta ce, ina! Ai kai ne za ka zama sabon maigidana.

A cikin xan qanqanen lokaci mutumin naka ya rikixe ya koma maigida yana shan daular da tsohon maigidansa ya tara, tare da sabuwar amaryarsa. A nan ne watarana yake cewa, a da na xauka ni nake hidimar maigidana. Ban sani ba ashe shi ne yake yi min hidima.

Darussa:

- Haquri maganin zaman duniya
- Sanin gobe sai lillahi
- Da yawa wanda kake yi ma hidima ba ka sani ba shi ne hadiminka
- Kada ka raina mutum. Wataqila gobe zai amfane ka
- Mu nemi Halas don mu tsira. Da yawa abinda muke tarawa na duniya ba ba mu za mu ci ba.

(A bangon littafi na baya)

Wannan Littafi

Rai dangin goro ne; ruwa ake ba shi. Idan rayuwa ta yi nauyi xan Adam yana buqatar hutu. Idan wahala ta yi yawa ana buqatar sauqi.

A cikin wannan littafi, akwai labarai masu qayatarwa, hikayoyi masu ban dariya, qisshoshi masu faranta zuciya, da wasu masu xauke da ban haushi da takaici, da kuma wasu masu ban tausayi da za su iya sa mai raunin zuciya ya yi kuka. Tare da haka, a cikin kowace qissa mun fitar da darasi ko kuma darussan rayuwa da ke ciki.

Wannan littafi shi yake kammala littafin da muka fara fitar wa mai suna **Duniya Makaranta**. Ko kuma mu ce, wannan shi ne **Duniya Makaranta** a cikin qissoshi.

A yi karatu lafiya.